

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 597.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245216563712/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Det Sættende Aarhundrede

Bourbonner saavelsom Guiser, Troen langt mere Paaskud end Bevæggrund, men da, under den herskende Fordærvelse og grændseløse Udsuelse, Spiret umelig kunde gaae over fra Valser til Bourbonner uden en Borger-Krig, saa adledes denne dog aabenbar ved Calvinisternes Kamp for deres Samvitigheds-Frihed, og kronedes baade til Frankrigs og Europas Gavn ved deres og Bourbonnernes Seier. Af to onde Ting maae vi nemlig altid foretrække den Mindste, og det var Bourbonnerne i det Syttende Aarhundrede aabenbar i Sammenligning med Valserne baade i det Femtende og Sættende, men var det ogsaa kun, fordi den Alvor og de Kræfter, Calvinismen havde vakt, dog ved dem paa en Maade fik Lov til at gavne.

Kort at fortælle, var nu Sammenhængen den, at Dronning Cathrine, som fandt sig bedre oplagt til Regieringen end sine daarlige Sønner (Frands den Anden, Carl den Niende, og Henrik den Tredie) fandt to Partier, Guiserne og Montmorency, som i hendes Mands Tid havde deelt Herredømmet, og fandt i Bourbonnerne et Tredie, der, som Prindser af Blodet, havde gammel Hævd paa at styre under umyndige og svage Konger, og havde som Høvdinge for de undertrykte Calvinister, et stærkt Rygstyd, saa den Italienske Stats-Konst kunde aldrig have bedre Leilighed til i en herskesyg Kvinde at gjøre sit Mester-Stykke. Montmorency var vel stiv og stolt af sin nedarvede Titel »Frankrigs første Baron og første Christen«, men, forladt af sine berømte System-sønner: Admiral Coligni og Frands Andelot, som holdt med Calvinisterne, kunde han dog ikke staae ene, og gik da (1561) over til sine forrige Medbeilere: Guiserne, og nu var Partierne omtrent lige, da Guiserne havde det Østlige Rige (Austrasien) og Bourbonnerne det Vestlige (Neustrien) for sig. Som sædvanlig under slige Omstændigheder var Slagene, fra det ved Dreux (1562) til det ved Jarnac (1569), uafgiørende, og det Parisiske Blod-Bad (1572), som skulde gjort Sagen klar, gjorde den kun paa Cathrines, Valsernes og Guiserne Side saa sort, at ikke engang Jesuiten Daniel vilde paatage sig dens Forsvar*). Sædvanlig tilskrives man den medicæiske Cathrine Bartholomæus-Natten som et djævelsk Anslag, hvormed hun i mange Aar havde gaaet frugtsommeligt, men man kan ogsaa gjøre et Skarn Uret, og da Guiserne baade stillede sig i Spidsen for

*) Daniels Frankrigs-Historie VI. 488—509.

Det Sættende Aarhundrede

Blodbadet og var de Eneste, der muelig kunde vinde ved det, bør de i alle Maader betragtes som dets Ophavsmænd.

Disse Guiser var en Side-Linie af det ældgamle Lothringiske Fyrstehus, som udregnede sin Herkomst fra Keiser Carl den Store, og Førstemanden var Claudius af Guise, som ægtede en Bourbon, og udmærkede sig i Frands den Førstes Krige, men Navnet gjorde dog først Opsigt med hans Sønner: Hertug Frands og Cardinal Carl, som spillede en Hoved-Rolle under Henrik den Anden, og fik de meest glimrende Udsigter under Frands den Anden, som ægtede deres Systerdatter, den Skotske Marie Stuart. Denne Konges tidlige Død (1560) var vel en Streg i Regningen, og, ved at begunstige Calvinisterne eller Hugonotterne, som man i Frankrig med et Øgenavn kaldte dem, hævdede Dronning Cathrine sig Formynderskabet i Carl den Niendes Mindreaarighed, men Hertug Frands, der havde forsvaret Metz (1553) mod Keiser Carl den Femte, og taget Calais (1558) fra Engleskmændene, var aabenbar sin Tids ypperste Franskmænd, gjorde sig i Slaget ved Dreux til Calvinisternes Skræk, og turde gøre sig Haab om Alt, da han, kun 34 Aar gammel (1563), faldt for en Hugonottisk Kugle under Beleiringen af Orleans^{*)}. Hans Sønner: Henrik, Carl og Cardinal Ludvig af Guise var det, som spillede Hovedrollen ved det Parisiske Blodbad, og især var det Admiral Coligni, de hadede af Hjertens Grund og, blandt Andet, gav Skyld for at have voldt deres Faders Død.

Tvertimod Guiserne stod Bourbonnerne, en Kongelig Fransk Sidelinie, som oprindelig nedstammede fra Ludvig den Helliges yngste Søn Robert i det Trettende Aarhundrede, og havde været rig paa tapre Krigsmænd, hvoraf En faldt i Slaget ved Poitiers (1356), En ved Azincourt (1415), og En ved Marignano (1515), men den Navnkundigste, Carl af Bourbon, ved Stormen paa Rom (1527). Med ham uddøde den ældre Green paa Stamtræet, og den Yngre, der udsprang i Slutningen af det Fjortende Aarhundrede, med Grev Ludvig af Vendome, havde endnu ikke gjort sig berømt, og var desuden i en Slags Unaade ved det Franske Hof, siden deres berømte Frænde, ovenmeldte Carl af Bourbon, gik over fra Frands den Første til Keiser Carl den Femte. Dengang Cathrine af Medici greb Roret for sin umyndige Søn (1560),

^{*)} Davilas Historie af de Franske Borger-Krige S. 11—14.